

Notat om høringsvar fra ekstern høring over udkast til Vejledning om konditionalitet for 2024

Landbrugsstyrelsen sendte den 28. november 2023 udkast til vejledning om konditionalitet for 2024 i høring. Høringsfristen blev fastsat til den 12. december 2023 kl. 14.00.

Der er modtaget høringsvar fra:

1. Danmarks Jægerforbund d. 12. december 2023. Høringsvaret i sin helhed vedlægges dette notat.
2. Landbrug & Fødevarer med input fra SEGES Innovation d. 12. december 2023. Høringsvaret i sin helhed vedlægges dette notat.

Høringssvar	Opfølgning
<p>Generelle bemærkninger: Danmarks Jægerforbund ønsker indledningsvist at henvise til vores høringssvar af 30. nov. 2023, til høring over bekendtgørelse om konditionalitet for 2024, j.nr. 23-11-000040.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen henviser til høringssvarsnotatet vedrørende bekendtgørelse om konditionalitet for 2024 på Høringsportalen.</p>
<p>GLM 8 – Mindsteandel af ikke-produktive arealer</p> <p><u>Bemærkninger:</u> Herudover undrer Danmarks Jægerforbund sig over, at der af nærværende vejledning og konditionalitet 2024 af afsnit 34.4.1 side 103 under punktet tilplantning fremgår at: <i>”Du må også gerne tilplante træer og buske inden for dit markkrat areal for at sikre, at markkrattet fortsat består af mindst 75 pct. træer og buske. Dog skal du sørge for at overholde kravet om ingen produktion og derfor må du ikke tilplante produktionstræer som eksempelvis lavskovsarter eller æbletræer.”</i></p> <p>Der plantes ofte, og med god grund, hjemmehørende arter som skovæble og lavskovsarter som pil og hassel i vildt og bestøver venlige plantninger, pga. af deres blomstring og frugt, som giver føde til bl.a. bestøvere, mus og vildt. Det handler således ikke om produktion, men om øget biodiversitet. Da produktion i forvejen ikke er tilladt på arealer udlagt under GLM 8, som fx træflis eller brændeproduktion i et markkrat eller en småbiotop, er det unødvendigt og meget ufuldstændigt at skelne mellem få udvalgte arter, i forhold til om de evt. kan indgå i produktion. Langt de fleste træarter kan udnyttes produktionsmæssigt, og det er således anvendelsen til produktion eller ej, der bør være afgørende som et let forståeligt og kontrollerbart konditionalitetskrav, gerne sammen med et krav om, at der udelukkende må plantes hjemmehørende og egnskarakteristiske arter i markkrat og småbiotoper, for at understøtte udvikling af biodiversitet.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen ønsker at gøre opmærksom på, at vejledningen ikke skal forstås som et generelt forbud mod produktionstræer i markkrat, dog er vejledningsteksten uklar. Vejledningen vil således blive justeret, så tilladelserne fremgår mere tydeligt, hvad der er tilladt i markkrat.</p> <p>I GLM 8 er der et forbud mod produktion af de elementer og arealer, der indgår i opfyldelsen af 4 pct.-kravet.</p> <p>Der må derfor ikke foretages beplantning i markkrat og/eller småbiotoper med henblik på produktion. Landbrugere må dog godt tilplante æbletræer og lavskovarter i GLM 8 småbiotoper eller markkrat, så længe de ikke plantes i lige rækker og holdes i plantagemæssig stand. Det vil sige, at hvis de plantes i monokultur i lige rækker og med en sådan afstand mellem rækkerne, at der kan ske en produktion, så vil tilplantningen blive betragtet som anvendt med henblik på produktion. Derved vil et æbletræ, der er plantet sammen med andre planter i en småbiotop, og som ikke benyttes produktionsmæssigt, ikke medføre en overtrædelse af GLM 8.</p>

<p>Generelle bemærkninger:</p> <p>Generelt er det positivt, at sanktionerne og bedømmelserne med indførelse af konditionalitet har fokus på <i>formålet</i> bag hver enkelt krav. Det bliver imidlertid noget opvejet af, at bedømmelsen og sanktionen til gengæld er meget uigennemskuelig og det vil være svært for den landbruger, der læser vejledningen at forstå, hvilken sanktion landbrugeren kan forvente i de enkelte situationer. Landbrug & Fødevarer savner i vejledningen en nærmere angivelse af, hvordan overtrædelser vil blive vurderet.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen har taget bemærkningerne til efterretning og vil uddybe vejledningen om sanktioner, herunder komme med konkrete eksempler på sanktionering.</p>
<p>Det er Landbrug & Fødevarers opfattelse, at der stadig gælder en ”Fælles Kontrolstrategi fra 2017”. Det er for Landbrug & Fødevarer væsentligt med et samlet indblik i, hvad der møder vores medlemmer i kontrollen. Vi savner derfor helt overordnet en reference til denne kontrolstrategi med en forsikring om, at styrelsen vil udøve sin kontrol under iagttagelse af allerede kendte indsatspunkter fra Den Fælles Kontrolstrategi 2017, herunder f.eks. hovedindsatspunkt nr. 4 om en ” målrettet kontrol og vejledning baseret på dialog, ansvar og tillid”.</p> <p>Det er afgørende med en dialogsgørende og helhedsorienteret kontrol og en forventningsafstemning. Landbrug & Fødevarer har i den forbindelse noteret sig (november 2023), at der også skulle være udarbejdet et nyt kontrolkodeks på Landbrugsstyrelsens område. Det havde været relevant at se og sammenholde indholdet heraf i forbindelse afgivelse af dette høringssvar samt en henvisning til gode taktik for ”det gode kontrolbesøg” i selve vejledningen.</p> <p>Fremstillingen i vejledningen mangler nuancer og afbalanceringer til grundlæggende forvaltningsretlige krav og god forvaltningsskik ved gennemførelse af kontrol.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen finder ikke, at der på nuværende tidspunkt er behov for at forankre overordnede strategier i en specifik vejledning om konditionalitet, idet kontrolkodekset vil være gældende på tværs af ministeriet.</p> <p>På konditionalitetsområdet er ansvarsnormen culpa. Administrativ sanktionering efter konditionalitetsreglerne forudsætter således, at den manglende overholdelse af kravene er resultatet af landbrugers handling eller undladelse, jf. artikel 84, stk 1, 2. pkt., i forordning (EU) 2021/2116.</p> <p>Når Landbrugsstyrelsen vurderer, om landbruger er ansvarlig for en overtrædelse, bliver landbrugers handling eller undladelse af handling bedømt ud fra de gældende regler og anerkendte fremgangsmåder på området. Landbrugers ansvar bliver således bedømt ud fra, hvordan det med rimelighed kan forventes, at en professionel, fornuftig og veluddannet landbruger ville have handlet i samme situation. Konditionalitetsvejledningen og faginstruksen afspejler ovenstående i forhold til vurdering af landbrugers ansvar for overtrædelse af konditionalitetskravene.</p> <p>Medfører ingen ændringer i vejledningen.</p>
<p>Vi efterlyser desuden nærmere bedømmelseskemaer eller retningslinjer for bedømmelsen i forhold til bagatelgrænser mv. for nogle af kravene. Landbrug & Fødevarer er bevidste om, at de hidtil gældende bedømmelseskemaer i KO-systemet i nogle sager har medført, at begrundelser for overtrædelser har været mangelfulde og for generelle, i de</p>	<p>Landbrugsstyrelsen kan oplyse, at der arbejdes på en vejledning om konditionalitets sanktionssystem. Formålet med denne vejledning er et forståelses- og vejledningsværktøj både for kontrollørerne og landbrugerne.</p>

<p>tilfælde, hvor skemaerne fejlagtigt har været anvendt som mere end blot et udgangspunkt for et i øvrigt nødvendigt konkret skøn i hver enkelt sag. En anvendelse af bedømmelseskemaer må naturligvis ikke bevirke, at der er tale om ”skøn under regel”, og i det lys kan vi anerkende, at Landbrugsstyrelsen med indførelsen af konditionalitet har valgt en helt anden tilgang som følge af, at der ikke i forordningen stilles krav til, <i>hvordan</i> bedømmelseskemaer skal være udformet, men kun, at overtrædelser skal bedømmes ift. alvor, omfang og varighed samt indeholde specifikke strammere sanktioner ved gentagelse og forsætlighed.</p> <p>Varighed, alvor og omfang er forholdsvis elastiske begreber – vi imødeser f.eks. gerne en uddybning af, om der vil være forskel på, hvad der vil anses for lang varighed mellem de forskellige krav. Forudsigelig er væsentligt for landbrugere, og det er ikke blevet nemmere som landbruger at forudsige sin retsstilling med dette nye kontrol- og sanktionssystem. Landbrugere og konsulenter bør have bedre adgang til at kunne sætte sig ind i, hvilke værktøjer kontrollører og sagsbehandlere i Landbrugsstyrelsen vil anvende til at vurdere alvor, omfang og varighed. Det er desuden for Landbrug & Fødevarer væsentligt, at der foretages en helhedsvurdering af bedriften og at der anvendes en formålsfokuseret tilgang i den samlede bedømmelse af overtrædelser.</p>	
<p>Som også nævnt sidste år, er det centralt for os, at udmøntningen sker på en måde, så der fortsat er en ensartethed i udførelsen af kontrol og fastsættelse af støttereduktion eller sanktion. Det vil stille endnu større krav til kontrollørernes faglige og personlige egenskaber og til løbende fokus på kalibrering kontrollørerne imellem. Derfor er det helt afgørende, at der afsættes de nødvendige ressourcer. Det gælder både til uddannelse af kontrollørerne, og til udvikling af it-systemer. Men ikke mindst kræver det, at de skriftlige afgørelser, som landmændene modtager, er fyldestgørende og dækkende af hensyn til landbrugernes retssikkerhed. Landbrug & Fødevarer har ikke set et tilstrækkeligt omfang af ”nye” konditionalitetsafgørelser til generelt at kommentere kvaliteten af begrundelserne, men vil benytte lejligheden med ovenstående kommentarer til igen at understrege, at det stiller større krav til begrundelserne uddybning og kvalitet, at man går væk fra bedømmelseskemaer under de enkelte krav.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen kan oplyse, at styrelsen løbende sikrer en fælles forståelse for vurdering af overtrædelser blandt vores kontrollører, ligesom der løbende foretages kvalitetssikring af både kontrolrapporter og afgørelser om konditionalitet.</p> <p>Medfører ingen ændringer i vejledningen.</p>

<p>Konditionalitetsstøttetræk er indgribende og har sanktionslignende karakter. Det er derfor afgørende, at de benyttede begreber og grader af ansvar er til at gennemskue og forstå. I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på, at der ikke nødvendigvis er parallelitet mellem overtrædelse af en støttebetingelse og et konditionalitetskrav. Dette fokus er særligt væsentligt ved indførelse af de nye konditionalitetskrav. Det skal være sådan, at Landbrugsstyrelsen selvstændigt tager stilling til, at ikke alle ”indmeldte” krav fra ressortmyndighedernes side, automatisk skal kobles til konditionalitet.</p> <p>Det bidrager ikke til gennemskueligheden, at vi befinder os i en overgangsperiode, hvor man som støttemodtager i visse sager skal forholde sig til både krydsoverensstemmelse og konditionalitet, hvis der er tale om en bedrift, der både modtager ”gamle penge” og ”nye penge”. I sådanne tilfælde kan der blive tale om, at man reelt modtager to afgørelsesbreve for både krydsoverensstemmelse og konditionalitet i forhold til samme overtrædelse. Det er for Landbrug & Fødevarer afgørende, at en sådan situation ikke ender i en større støttereduktion i forhold til konditionalitet end for krydsoverensstemmelse, jf. også kommentarerne til vejledning om krydsoverensstemmelse.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen har forståelse for, at kravet om samtidig overholdelse af reglerne om krydsoverensstemmelse og reglerne om konditionalitet for landbrugere, som modtager både ”gamle penge” og ”nye penge”, kan opleves som meget kompleks.</p> <p>Denne situation vil dog kun være gældende til og med 2025, hvor reglerne om krydsoverensstemmelse ikke længere skal overholdes. Situationen er en konsekvens af, at det fortsat er muligt at få udbetalt ”gamle penge”.</p> <p>Da der er tale om to forskellige ordninger, hvor der også er forskel på sanktionsreglerne, vil landbrugerne få to afgørelser.</p> <p>Landbrugsstyrelsen skal oplyse, at lovgiver i forbindelse med indførelsen af konditionalitet bestemte, at der ikke skal sanktioneres for bagatelagtige overtrædelser, mens uagtsomme overtrædelser, hvor overtrædelsen er alvorlig i forhold til formålet med kravet/standarden, eller den udgør en direkte risiko for folke- eller dyresundheden, sanktioneres hårdere. Lovgiver har således taget stilling til spørgsmålet om proportionalitet og anerkendt forskellene mellem sanktioner under krydsoverensstemmelse og sanktioner under konditionalitet.</p>
<p>Afsnit 3.2. Varsling af kontrollen</p> <p>Det er for kategorisk beskrevet, at konditionalitetskontrollen er uvarslet. Der er mulighed for varslede kontrolbesøg inden for rammerne af EU-lovgivningen og disse bør udnyttes i videst muligt omfang. Landbrug & Fødevarer vil – som udtrykt ved flere tidligere lejligheder – gøre opmærksom på, at vi finder, at formuleringen og iagttagelsen af udgangspunktet om varslingsregler i retssikkerhedsloven, hos Landbrugsstyrelsen tillægges et forkert udgangspunkt. Det skal nødvendigvis være en konkret vurdering, hvorvidt formålet med kontrollen forspildes. Derfor er formuleringen af afsnittet for vidtgående, da den ikke giver indtryk af, at styrelsen konkret i kontrolsituationer sikrer, at balancen er på plads mellem hensynet til privatlivet og hensynet til kontrol med om lovgivningen bliver overholdt.</p>	<p>Konditionalitetskontrollen gennemføres uvarslet, da varsling vil forspilde formålet med kontrollen.</p> <p>Landbrugsstyrelsen finder ikke anledning til at ændre i indholdet i vejledningens afsnit herom.</p>
<p>Afsnit 4.4.-4.8. uagtsomhed eller forsæt</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager forslaget til efterretning og præciserer forskellen mellem uagtsomhed og forsæt med bl.a. eksempler på en</p>

<p>Forskellen mellem uagtsomhed og forsæt er vanskelig at vurdere ud fra vejledningen. Det vil være hensigtsmæssigt med tilføjelse af et eksempel på en forsætlig førstegangsovertrædelse.</p>	<p>forsætlige førstegangsovertrædelse i den næste vejledning om konditionalitet.</p>
<p>Afsnit 3.6-3.9. "Du kan komme med bemærkninger til kontrollen" (mangler) Der mangler beskrivelse af, hvordan der kommunikeres med Landbrugsstyrelsen, f. eks ved tilføjelse af et særskilt afsnit om, <i>hvordan</i> man indsender bemærkninger til kontrollen. Det er væsentligt med nærmere anvisninger til dette. Der er heller ingen beskrivelse af fremgangsmåden for anvendelse af foto-applikationen ved GLM-kravet om afgrøderotation - heller ikke under selve beskrivelsen af dette GLM-krav. I den forbindelse er det relevant med en erkendelse af, at muligheden for IT-fejl m.m. ved Landbrugsstyrelsens Tast-selv system desværre forekommer, og derfor er der også risiko for noget tilsvarende med applikationen. Landbrug & Fødevarer har derfor i høringssvaret til konditionalitetsbekendtgørelsen for 2024 foreslået, at det indsættes en dispensationshjemmel til indsendelse af partshøringer via Tast-selv eller indsendelse af fotos via Landbrugsstyrelsens applikationen, således at der er et alternativ, der kan benyttes, hvis Tast-selv eller applikationen ikke virker. Landbrug & Fødevarer opfordrer som konsekvens til, at det beskrives i vejledningen, hvad den nærmere fremgangsmåde for alternativ indsendelse er, så det ikke giver anledning til tvivl.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen kan oplyse, at der gives konkret vejledning, hvis situationen skulle opstå. Det er ikke relevant at have en vejledning om arealanvendelseskontrollen i en konditionalitetsvejledning.</p>
<p>Afsnit 4.8 Overtrædelser og ansvarsvurdering Det følger af sagen C-396/12, <i>van der Ham</i>, at Landbrugsstyrelsen skal operere med en såkaldt culpanorm, dvs. at der skal være <i>noget at bebrejde</i> landmanden, dvs. at der skal foreligge tilregnelser i form af forsæt eller uagtsomhed for at ifalde ansvar. Vi forholder os kritisk overfor, at Landbrugsstyrelsen – som vi læser det – har udvidet forsætsbegrebet til at inkludere det såkaldte "Dolus Eventualis". Vi så effekten af dette i forbindelse med lanceringen af tørkepakken i sommeren 2023, hvor det først flere dage efter lanceringen af tørkepakken blev meldt klart ud, at man <i>kun</i> kunne påkalde sig force majeure, hvis man havde dyrehold. Det var meget overraskende for mange, og det bragte landmænd uden dyrehold, der for eksempel havde handlet ved at tage slæt mhp. at hjælpe deres naboer, i en potentiel urimelig situation. At betragte</p>	<p>Landbrugsstyrelsen anvender det EU-retlige forsætsbegreb i overensstemmelse med sagen C-396/12, <i>van der Ham</i>. Ved vurderingen af fortsæt skal både det objektive og det subjektive krav være opfyldt. Det er Landbrugsstyrelsen, som har bevisbyrden i forhold til om begge krav er opfyldt. Det er altid en konkret individuel vurdering i den enkelte sag, om der foreligger forsæt. Dette er også baggrunden for, at landbrugerne i forbindelse med tørkepakken blev orienteret om, at overtrædelse af GLM 8-kravet ved, at der blev taget slæt med henblik på salg af foder, efter omstændighederne kunne være en forsætlig overtrædelse, idet der var tale om en bevidst handling, efter landbrugerne var blevet</p>

<p>en sådan landmands handling som en <i>forsætlig</i> overtrædelse (med deraf følgende højere støttetærksprocent), giver ikke mening og går langt videre end den almindelige strafferet. Selv betingelserne for at klassificere en sådan handling som uagtsom er problematisk, da man ikke i tilstrækkelig grad har kunnet få information og vejledning til at nå at indrette sig i tide efter i henhold til de mange nuanceringer.</p>	<p>orienteret om, at denne situation ikke var omfattet af force majeure.</p> <p>Medfører ingen ændringer i vejledningen.</p>
<p>Afsnit 4.9: flere krav forsætligt Det bør uddybes, hvornår Landbrugsstyrelsen finder, at der er grundlag for at nedsætte støtten med 100 procent.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager bemærkningen til efterretning. Det uddybes i en kommende vejledning.</p>
<p>Afsnit 4.11 Udelukkelse Landbrug & Fødevarer finder, at det under dette afsnit bør uddybes nærmere, hvad der konkret skal til at foretage udelukkelse. Gerne med eksempler.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager bemærkningen til efterretning. Det uddybes i en kommende vejledning.</p>
<p>Afsnit 4.12. Når vi konstaterer en ubetydelig overtrædelse Der bør ske en tilrettelse af teksten i 3. afsnit, sidste linje, da SEGES Innovation ikke ejes af Landbrug & Fødevarer. præcisering i, hvorfor der gælder denne forskel i reglerne?</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager forslaget til efterretning og har opdateret vejledningen om konditionalitet i overensstemmelse hermed.</p>
<p>Afsnit 4.13. Nationale sanktioner Det fremgår af afsnittet, at styrelsen vil vurdere, om støttenedsættelsen under konditionalitet skal fastholdes, ændres eller bortfalde, når der falder afgørelse i en straffesag. Det bør imidlertid også under dette afsnit fremgå, om det sker automatisk – eller forurettede skal gøre noget.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager bemærkningen til efterretning. Det uddybes i en kommende vejledning.</p>
<p>4.14. Force majeure I Landbrugsstyrelsens bekendtgørelse om kontrol og sanktioner, er der fastsat et krav om påberåbelse af force majeure senest 15 arbejdsdage, hvorefter man var i stand hertil, men en sådan frist findes ikke i bekendtgørelse om konditionalitet. Landbrug & Fødevarer er interesseret i en præcisering i, hvorfor der gælder denne forskel i reglerne?</p>	<p>Landbrugsstyrelsen har vurderet, at det er tilstrækkeligt, at landbrugerne i forbindelse med kontrol af konditionalitetskravene påberåber sig force majeure med relevant dokumentation, hvis en manglende opfyldelse af et krav skyldes force majeure. Dette har baggrund i, at konditionalitet ikke er støttebetingelser, men grundvilkår, som landbrugerne skal opfylde i hele kalenderåret. Beslutningen skyldes, at forordningen ikke sætter krav om en frist.</p> <p>Medfører ingen ændringer i vejledningen.</p>
<p>GLM 1.1 – Opretholdelse af permanente græsarealer (afsnit 6, side 29) Som det også fremgår af vejledningsteksten, overvåger Landbrugsstyrelsen udviklingen i andelen af permanent græs i løbet af året og laver en opgørelse i november måned.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager Landbrug & Fødevarers ønske til efterretning om fremtidig kommunikation om status for permanent græs sidst på året. Der foretages dog ingen ændring i vejledningen.</p>

<p>Landbrug & Fødevarer vil gerne opfordre til, at resultatet af undersøgelsen bliver meldt ud i en nyhed fra Landbrugsstyrelsen og evt. også skrives ind i vejledningsteksten.</p> <p>Landbrug & Fødevarer kan konstatere, at det ud fra vejledningsteksten er meget uklart præcist hvad der vil ske, hvis hhv. tærsklen på 3 pct. og 5 pct. bliver udløst. Det foreslås, at det beskrives mere præcist i vejledningsteksten.</p>	<p>Årsopgørelsen for permanent græs blev foretaget senere end sædvanligt, og den endelige analyse foretages er foretaget i januar 2024. Det kan konstateres, at Danmark ikke er faldet under grænsen i 2023.</p>
<p>GLM 2.1 – Beskyttelse af vådområder og tørvejorde (afsnit 7, side 30)</p> <p>Det fremgår af delafsnit 7.3, at ansøgeren gerne må anvende ”udfordringsretten”. Det foreslås, at det nærmere beskrives, hvad der forstås ved udfordringsretten, og at der laves en henvisning til, hvor læseren kan finde mere information om, hvordan man anvender udfordringsretten.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager forslaget til efterretning og vil præcisere teksten om udfordringsretten i vejledningen, som forventes i medio 2024</p>
<p>LF1.2 Fosforealkrav (afsnit 10.4, side 36)</p> <p>Det fremgår, at kravet gælder fra 1. januar 2023. Det er imidlertid midt i en planperiode og leder derfor til spørgsmål om, hvordan en evt. overtrædelse af fosforealkravet beregnes fra 1. januar til 1. august 2023, hvilket Landbrug & Fødevarer derfor anmoder om præcisering af.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen noterer sig Landbrug & Fødevarers anmodning om en præcisering i forhold til overtrædelser af LF 1.2 i perioden fra 1. januar 2023 og indtil 1. august 2023. Spørgsmålet uddybet i en kommende vejledning.</p>
<p>GLM 4.1 - 3-metersbræmmer (afsnit 25, side 68)</p> <p>I delafsnit 25.4 står teksten ”Du kan se om du har krav om 3-metersbræmmer langs søer og vandløb... ved at slå kortlaget ”3-metersbræmmer 2024” til”.</p> <p>Det bør stå meget mere tydeligt af vejledningsteksten, at kortlaget ”3-metersbræmmer 2024” kun er delvist korrekt. SEGES Innovation har set en række eksempler på fejl i kortlaget fra 2023, herunder både bræmmer der mangler, og bræmmer der ikke skulle være der.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen er opmærksom på, at der kan være fejl i kortlaget ift. kommunernes seneste udpegninger af vandløb.</p> <p>Dette vil fortsat blive håndteret i en kontrolsituation ved, at Landbrugsstyrelsen henvender sig til den pågældende kommune i tilfælde, hvor der er tvivl.</p> <p>Bemærkningen giver på nuværende tidspunkt ikke anledning til ændring af vejledningen.</p>
<p>GLM 4.1 - 3-metersbræmmer (afsnit 25, side 68)</p> <p>Jf. delafsnit 25.4, er det vigtigt, at det ikke giver et dobbelt-støtetræk, hvis der forekommer både en overtrædelse af 2 m-bræmmekravet (LF2.10) og 3 m-bræmmekravet (GLM 4.1).</p> <p>Aktivitetskravet for 3 m-bræmmerne bør også blive beskrevet i vejledningsteksten.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen finder ikke, at der vil være tale om dobbeltsanktionering, da gødskning i hele 3 m-bræmmen vil medføre en sanktion af begge krav, da GLM 4 omfatter et større areal end LF-kravet.</p>

	Landbrugsstyrelsen tager dog bemærkningen til efterretning og præciserer dette i den næstkommende vejledning om konditionalitet.
<p>GLM 5.1 – Pløjeforbud på jorderosionsfølsomme områder (afsnit 26, side 70)</p> <p>Det fremgår af teksten til kravet, at det er tilladt at etablere småbiotoper på det erosionsfølsomme areal. Det foreslås, at det supplerende fremgår, at det er muligt at søge tilskud fra bioordninger, målrettet regulering m.v. på arealet, så længe pløjeforbuddet overholdes.</p>	<p>Forslaget giver ikke anledning til ændring.</p> <p>Landbrugsstyrelsen ønsker at gøre opmærksom på, at sammenhæng mellem bioordninger og GLM ift., hvornår det er tilladt at kombinere bioordninger med GLM-krav, fremgår ikke af vejledningerne om konditionalitet, da disse vejledninger har som formål at vejlede om konditionalitetskravene alene. Der henvises til vejledningerne om bioordninger,</p>
<p>GLM 5.1 – Pløjeforbud på jorderosionsfølsomme områder (afsnit 26, side 70)</p> <p>Som det også fremgår af Landbrug & Fødevarers høringssvar til bekendtgørelsen om konditionalitet er det vigtigt, at ansøgere, som arealer, der er omfattet af krav 5.1, bliver notificeret i forbindelse med indsendelsen af fællesskemaet.</p>	Landbrugsstyrelsens henviser til høringssvarsnotatet vedrørende bekendtgørelse om konditionalitet for 2024 på Høringsportalen.
<p>GLM 6.1 Jorddække i perioder med særlig risiko for forringelse af jordens dyrkningsmæssige potentiale (afsnit 27, side 71-75)</p> <p>Landbrug & Fødevarer henviser til de bemærkninger, der er lavet til justeringerne af kravet i forbindelse med høringen af bekendtgørelsen for konditionalitet. Landbrug & Fødevarer er særligt bekymret for de indskrænkninger, der er sket i forhold til at lave jordbearbejdning efter økologisk praksis. Det er i den forbindelse meget vigtigt, at der findes løsninger, så kravet ensrettes med de undtagelser, der er for de nationale jordbearbejdningsregler, herunder ikke mindst, at det fortsat er muligt at bekæmpe fx aksløberens larve og majshalvmøl ved jordbearbejdning.</p>	Landbrugsstyrelsens henviser til høringssvarsnotatet vedrørende bekendtgørelse om konditionalitet for 2024 på Høringsportalen.
<p>Ny bestemmelse vedr. brakarealer (delafsnit 27.1)</p> <p>Der er kommet en ny bestemmelse vedrørende brakarealer: ”På arealer der ikke høstes, såsom brak, er der krav om jorddække fra 1. september indtil hhv. 1. oktober, 20. oktober eller 1. februar afhængig af jordbundstypen”. Det bør uddybes i vejledningen, hvordan denne tekst nærmere skal forstås. Herunder er indsat to eksempler, som vi gerne vil have bekræftet, er forstået korrekt.</p> <p>Eksempel 1:</p>	Landbrugsstyrelsen har taget Landbrug & Fødevarers forslag til efterretning og justeret vejledningen.

<p>Et areal på JB4 anmeldes med korn i 2023 → I efteråret 2023 skal der være jorddække fra høst af kornet og frem til og med 1. februar 2024 Samme areal anmeldes i 2024 med slåningsbrak: I efteråret 2024 skal være jorddække fra 1. september og frem til og med 1. februar 2025</p> <p>Eksempel 2: Et areal på JB4 anmeldes med sukkerroer i 2023 → I efteråret 2023 skal der være jorddække frem til 1. oktober 2023 Samme areal anmeldes i 2024 med slåningsbrak: I efteråret 2024 skal være jorddække fra 1. september og frem til og med 1. februar 2025</p>	
<p>Jordbundstype (delafsnit 27.1) Der bør i vejledningen tilføjes en beskrivelse af, at er muligt at fravige markens jordbundstype (JB nr.) fra JB-kortlaget i IMK, hvis det kan dokumenteres, at der er anden jordbundstype via analyser. Se også bemærkninger til dette i høringssvaret til konditionalitetsbekendtgørelsen.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager L&F's bemærkning til efterretning.</p> <p>Der præciseres i forhold til udfordringsretten i GLM 6 i den næstkommende vejledning for konditionalitet.</p>
<p>Undtagelser (delafsnit 27.2) Der mangler en beskrivelse af hvordan ansøgeren kan bekæmpe aksløberens larve og majshalvmøl m.v. Landbrug & Fødevarer henviser til de bemærkninger, som vi har skrevet i høringssvaret til konditionalitetsbekendtgørelsens § 10, herunder også i forhold til de foreslåede indskrænkninger i mulighederne for at jordbearbejde efter økologisk praksis, frøafgrøder m.v.</p>	<p>Landbrugsstyrelsens henviser til høringssvarsnotatet vedrørende bekendtgørelse om konditionalitet for 2024 på Høringsportalen.</p>
<p>27.2.2. Tilladelser for frøafgrøder Det er vanskeligt med et krav, hvor landmanden ikke har mulighed for at kende sit areal med frøafgrøde på tidspunktet for jordbearbejdningen. Det forventes, at den dokumentation, som Landbrugsstyrelsen accepterer ved kontrol, også indbefatter de indmeldinger som havefrøavlere melder ind til havefrøfirmaerne sent efterår eller tidlig vinter med ønsker til kommende sæson?</p>	<p>Landbrugsstyrelsen gør opmærksom på, at der på kontroltidspunktet ikke forventes, at landbrugere har deres endelige kontrakt med frøfirmaerne på plads. Dog bør landbrugeren, inden de går i gang med falsk såbed, have en rimelig forventning om, at de vil modtage frø til udsåning det følgende forår til arealerne, hvorpå der laves falsk såbed. Dette vil der blive taget højde for, når der det følgende kalenderår eftersendes den endelige kontrakt med frøfirmaet. Der gøres opmærksom på, at der i sagsbehandlingen på konditionalitet foretages en konkret vurdering af omlandbrugeren har overtrådt kravet.</p> <p>Medfører ingen ændring af vejledningen.</p>
<p>Billeder med eksempler (delafsnit 27.4) Landbrug & Fødevarer vil gerne kvittere for, at der nu er indsat billeder med eksempler på hhv. ok og ikke-ok marker med jorddække. Det er for</p>	<p>Giver ikke anledning til ændring i vejledningen.</p>

<p>Landbrug & Fødevarer dog fortsat uklart præcist, hvor grænsen går mellem marker, der kan godkendes og marker, der vil udgøre en overtrædelse af kravet.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager dog Landbrug & Fødevarers bemærkning til efterretning vedr. kommunikation om kravet.</p>
<p>GLM 7.1 – Afgrøderotation på omdriftsjord (afsnit 28, side 75-80) Eksempler på beregning af delkrav 1 og 2 (delafsnit 28.2) Der bør indsættes eksempler på beregning af både delkrav 1 og delkrav 2. Det foreslås at anvende de eksempler, der findes i FAQ om GLM7-kravet på Landbrugsstyrelsens hjemmeside. Dog bør første år under delkrav 2 svare til referenceåret 2022.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager bemærkningerne til efterretning og tilføjer et par eksempler i den næstkommende vejledning om konditionalitet.</p>
<p>Ændring af afgrødekoder (delafsnit 28.3, side 78) Det har været en stor udfordring for ansøgerne i 2023, at det ikke har været muligt at ændre afgrødekoder i fællesskemaet efter ændringsfristen (på nær ved at indsende en bemærkning til fællesskemaet). Der kan i en række tilfælde være behov for at ændre afgrødekoder. Fx følgende: Hvis satellitkontrollen ikke har fanget en forkert registrering af en mark. Hvis der ændres i den planlagte dyrkningspraksis efter ændringsfristen – det kunne fx være, om det er muligt at etablere græsudlæg i en majsmark. Det er vigtigt, at det er muligt for ansøgeren at sikre, at alle marker er registreret korrekt, da det kan få stor betydning for opfyldelse GLM 7 kravet om afgrøderotation, både i det konkrete år, og i de efterfølgende år.</p>	<p>Landbrugsstyrelsens henviser til høringssvarsnotatet vedrørende bekendtgørelse om konditionalitet for 2024 på Høringsportalen.</p>
<p>Arealer med majs og tidligt høstede spisekartofler (delafsnit 28.3, side 79) Det skal præciseres i teksten, at det vedrører specifikke afgrødekoder, herunder afgrødekoder 218, og ikke afgrødekoder 216. I næsten alle majsmarker etableres der græsudlæg, så det at der står ”majs med græsudlæg” forstås bredt om både afgrødekoder 216 og 218. Der henvises supplerende til bemærkningerne vedrørende afgrødekoder for majs og kartofler i høringssvaret til konditionalitetsbekendtgørelsen – herunder at det er vigtigt at græsudlæg etableret i 2023 anerkendes – også selvom de ikke har været anmeldt med den korrekte afgrødekoder.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager Landbrug & Fødevarers forslag til efterretning. Der er tilføjet en tabel med afgrødekoderne i vejledningen. Landbrugsstyrelsens henviser desuden til høringssvarsnotatet vedrørende bekendtgørelse om konditionalitet for 2024 på Høringsportalen.</p>
<p>LF 3 4.4 Beskyttelse af arealer i ydre koge i Tøndermarsken (Afsnit 32, side 90) Det er ikke defineret nærmere, hvad der menes med ”vedvarende græsarealer”. Landbrug & Fødevarer foreslår, at det beskrives nærmere enten i selve afsnittet eller under definitioner i Bilag 1</p>	<p>Landbrugsstyrelsen bemærker, at "vedvarende græsarealer" er reguleret i lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken, jf. lov bekendtgørelse nr. 691 af 26. maj 2023. Landbrugsstyrelsen noterer sig dog L&F's ønske om, at definitionen fremgår af vejledningen.</p>

GLM 8.1 – Mindsteandel af ikke-produktive arealer (afsnit 34, side 97-104)

Ny undtagelse fra kravet (delafsnit 34.2)

Landbrug & Fødevarer vil gerne kvittere for, at der nu indføres en undtagelse for bedrifter, hvor mere end 75 pct. af omdriftsarealet anvendes til produktion af græs og andet grøntfoder uden tilførsel af gødning. Landbrug & Fødevarer ser det som unødvendigt at stille supplerende krav om, at disse arealer ikke må jordbehandles eller omlægges. Det bør være arealets status i selve dyrkningsperioden (15. maj til 25. juli, jf. GLM 7), der er afgørende for, om arealet kan indgå i beregningen af de 75 pct. græs, og ikke arealets status i hele kalenderåret. Undtagelsen bør også omfatte arealer med status af omdrift beliggende vådområde- og lavbundsprojekter.

Generelt vil Landbrug & Fødevarer gerne minde om, at det fra vores side er et stærkt ønske, at de givne undtagelsesmuligheder i forordningsteksten til CAP-plan forordningen udnyttes fuldt ud. Dette gælder både i forhold til at undtage små bedrifter med under 10 ha i omdrift, og i forhold til fuldt ud at udnytte mulighederne for at undtage bedrifter, der har meget græs.

Dette skyldes ikke mindst, at det i 2023 har været en stor udfordring, at eksempelvis landmænd med plejegræstilsagn på omdriftsarealer har været nødsaget til at frahegne dele af deres tilsagnsarealer for at anvende dem til opfyldelse af 4 pct.-kravet. Dette giver ikke mening i forhold til at fremme biodiversiteten. Allerhelst ser Landbrug & Fødevarer, at tilsagnsarealer med status som omdriftsarealer ikke indgår i beregningen af størrelsen på 4 pct.-kravet.

Som Landbrug & Fødevarer har forstået det, er der sideløbende blevet arbejdet på at give mulighed for, at landmanden kan vælge at omdøbe sine plejegræstilsagnsarealer til permanent græs, og at udtagne arealer skifter status til permanent græs i det øjeblik de bliver udtaget. Det er Landbrug & Fødevarers opfattelse, at EU-kommissionen ikke har villet godkende denne løsning for plejegræstilsagn – og muligvis heller ikke for udtagne arealer. Derfor vil der fortsat i 2024 være landmænd, der kan få store udfordringer med at opfylde 4 pct.-kravet – og som vil være nødsaget til enten at frahegne græsningsarealer eller alternativt at skulle købe eller forpagte nye arealer, der kan anvendes til opfyldelse af kravet (særligt relevant på bedrifter med harmonikrav). Hvis det er tilfældet, at problemstillingen heller ikke er løst for arealer, der udtages (fx gennem den nye engangserstatningsordning), er det yderligere en stor udfordring, den del af de udtagne arealer, som har omdriftsstatus, vil indgå i beregningen af

Landbrugsstyrelsens henviser til høringsvarsnotatet vedrørende bekendtgørelse om konditionalitet for 2024 på Høringsportalen.

<p>de 4 pct. ikke-produktive arealer, men arealerne kan ikke anvendes til opfyldelse af kravet. Dette er meget uhensigtsmæssigt, og det er vigtigt, at der findes en løsning, så dette problem ikke opstår.</p>	
<p>Særligt om bioordningen biodiversitet og bæredygtighed (delafsnit 43.2, øverst side 98) I dette afsnit beskrives den såkaldte rabatorgning for 4 pct.-kravet i tilfælde, hvor en ansøger udlægger mere end 7 pct. af sit omdriftsareal med ikke-produktive arealer eller elementer. Formuleringen af afsnittet er vanskelig at forstå. Det foreslås, at der skeles til, hvordan rabatorgningen er beskrevet i vejledningsteksten til bioordningen biodiversitet og bæredygtighed. Der fremgår også helt konkret følgende formulering ”de lovpligtige fire pct.” Landbrug & Fødevarer bekendt er det ikke lovpligtigt at opfylde 4 pct.-kravet. Det er udelukkende et krav som skal opfyldes, hvis en landmand søger landbrugsstøtte under EU’s landbrugspolitik.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager Landbrug & Fødevarers forslag til efterretning. Vejledningen er blevet justeret så det står mere klart.</p>
<p>Delkrav 8.1.1 vedrørende søer (delafsnit 34.4) Det fremgår uklart hvilke søer, der henholdsvis skal, og hvilke søer der kan være omfattet af GLM 8.1.1. Hvad betyder teksten ”Beskyttelsen efter GLM8.1.1 nr. 1 forventes navnlig at kunne omfatte søer, hvor der endnu ikke har udviklet sig det karakteristiske plante- og dyreliv, som er en betingelse for beskyttelse under naturbeskyttelseslovens §3”. Størsteparten af søerne, der er omfattet af kortlaget GLM-søer fra perioden 2015-2022, er samtidig §3-søer. Kan disse søer uden problemer afmeldes som GLM-søer? Det bør beskrives. Landbrug & Fødevarer henviser supplerende til de bemærkninger, der er sendt i høringssvaret til bekendtgørelsen vedrørende GLM-søer og § 3 søer (§ 13). Det er helt overordnet vigtigt, at det er muligt at fjerne en § 3 registeret GLM-sø, hvis den vokser ud af § 3 status og dette er anerkendt af kommunen.</p>	<p>Landbrugsstyrelsens henviser til høringssvarsnotatet vedrørende bekendtgørelse om konditionalitet for 2024 på Høringsportalen. Vejledningen er blevet justeret, så det står mere tekst om søerne.</p>
<p>Markkrat (punkt 4 i delafsnit 34.4, øverst side 99) Det fremgår uklart af teksten, om alle kriterierne for markkrat skal være opfyldt i både 2022 og 2023 for at de kan anvendes som GLM8 Markkrat i 2024. Er det yderligere muligt at fjerne træer og tilplante med nye træer i et markkrat? Der henvises supplerende til de bemærkninger, der er skrevet om markkrat i høringssvaret til konditionalitetsbekendtgørelsens § 14, stk.1, pkt. 4.</p>	<p>Landbrugsstyrelsens henviser til høringssvarsnotatet vedrørende bekendtgørelse om konditionalitet for 2024 på Høringsportalen, hvor det blandt andet fremgår, at Landbrugsstyrelsen vil sikre, at det i vejledningsteksten om markkrat er tydeliggjort, hvordan krav for markkrat skal forstås og om muligheden for at bruge småbiotoper. Vejledningen er blevet justeret ifm. høringen af bekendtgørelsen.</p>

<p>Slåningsbrak (punkt 5, delafsnit 34.4, side 99) Landbrug & Fødevarer bifalder, at der i teksten står, at en efterafgrøde, der er etableret i 2023, kan fortsætte som slåningsbrak i 2024. Så vidt Landbrug & Fødevarer er orienteret, har Landbrugsstyrelsen imidlertid desværre lukket ned for denne mulighed. I 2024 kan slåningsbrak ikke efterfølges efterafgrøder, da efterafgrødereglene ikke længere giver mulighed for det.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen skal gøre opmærksom på, at slåningsbrak, der anvendes til opfyldelse af GLM 8, altid skal fastholdes hele kalenderåret.</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan bekræfte, at ændringen blev foretaget for at give landbruger fleksibilitet i overgangen til den nye landbrugsreform. Ændringen er gjort midlertidig og gældt kun i 2023 af hensyn til de forventede effekter af landbrugsaftalen.</p> <p>Landbrugsstyrelsen tager bemærkningen til efterretning og vil foretage de nødvendige rettelser i den næstkommende vejledning for konditionalitet.</p>
<p>Slåningsbrak – forbudsperiode mod slåning (punkt 5, delafsnit 34.4, side 99) Landbrug & Fødevarer er meget utilfreds med, at Landbrugsstyrelsen vil fjerne muligheden for at slå brakarealer i forbudsperioden, hvis arealet ligger i nærheden af marker, der anvendes til produktion af frø- og sædekorn. Det er vigtigt, at denne mulighed fortsætter. Se bemærkninger herom i vores høringssvar til konditionalitetsbekendtgørelsen (§ 15, stk. 3). I forhold til udformningen af vejledningsteksten er det vigtigt at være opmærksom på, at forbudsperioden mod slåning af brakarealer gælder for alle typer brak – også blomster-og bestøverbrak. Dette fremgår ikke tydeligt i teksten.</p>	<p>Landbrugsstyrelsens henviser til høringssvarsnotatet vedrørende bekendtgørelse om konditionalitet for 2024 på Høringsportalen.</p>
<p>Gåsebrak (punkt 5, delafsnit 34.4, side 99) Som også bemærket i høringssvaret til konditionalitetsbekendtgørelsen ønsker Landbrug & Fødevarer, at det i vejledningen supplerende beskrives, hvordan det er muligt indenfor de gældende regler at etablere brakarealer, der er egnede til at lokke gæs væk fra marker med produktionsafgrøder, og som samtidig kan anvendes til opfyldelse af 4 pct.- kravet og eller alternativt kan indgå i bioordningen biodiversitet og bæredygtighed. Landbrug & Fødevarer har også sendt en konkret henvendelse om dette til Landbrugsstyrelsen.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen har svaret på Landbrug & Fødevarers konkrete henvendelse om dette emne og forventer nødvendige opdateringer på dette punkt i den næstkommende vejledning for konditionalitet.</p>
<p>Blomsterbrak og bestøverbrak – 50 pct. af plantedækket (punkt 6 og 7, delafsnit 34.4, side 99) Landbrug & Fødevarer vil gerne sætte spørgsmålstegn ved, om det er absolut nødvendigt i forhold til EU-reglerne at stille krav om, at den udsåede blanding skal udgøre mindst 50 pct. af plantedækket på arealet.</p>	<p>Landbrugsstyrelsens henviser til høringssvarsnotatet vedrørende bekendtgørelse om konditionalitet for 2024 på Høringsportalen.</p>

<p>Dette medfører en stor risiko for ansøgeren, som ikke er herre over, hvordan arealet udvikler sig efter tilsåning af arealet.</p>	
<p>Blomsterbrak og bestøverbrak - varianter af kløver (punkt 6 og 7, delafsnit 34.4, side 99) Formuleringen "varianter" skal erstattes med "arter", da det vil være den korrekte term at anvende her jf. planteartslisten, da der i listen er angivet slægt og art – og ingen varianter.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager Landbrug & Fødevarers forslag til efterretning. Medfører en ændring den i næstkommende vejledning.</p>
<p>Blomsterbrak og bestøverbrak – mulighed for fristudskydelse (punkt 6 og 7, delafsnit 34.4, side 99) Det bør fremgå af vejledningsteksten, at det er muligt at udskyde fristen for etablering af blomsterbrak, jf. bestemmelserne i grundbetalingsbekendtgørelsen, § 23, stk. 1.</p>	<p>Landbrugsstyrelsens henviser til høringssvarsnotatet vedrørende bekendtgørelse om konditionalitet for 2024 på Høringsportalen.</p>
<p>Småbiotoper – størrelse og placering (punkt 9, delafsnit 34.4, side 101) Det bør fremgå tydeligere, at der på samme mark godt kan være flere småbiotoper á 1 ha, så længe de samlet ikke udgør mere end 50 pct. af markens areal.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager Landbrug & Fødevarers bemærkning til efterretning. Medfører en ændring den i næstkommende vejledning.</p>
<p>Elementerne og arealerne skal fremgå af fællesskemaet (delafsnit 34.4.1, side 102) Helt generelt fremgår det ikke tydeligt, hvad teksten i dette afsnit betyder for ansøger. Det bør tilføjes, hvis muligt. Det er blandt andet meget uklart, på hvilket grundlag ansøgeren reelt vil blive kontrolleret, fx i perioden fra 1. januar og frem til ansøgeren indsender et fællesskema. Først står der "Frem til indgivelsen af fællesskemaet i ansøgningsåret skal de ikke-produktive arealer eller elementer, der anvendes til opfyldelse af 4. pct.-kravet, kunne anvises ved kontrol". Senere står der "Hvor der i et kalenderår endnu ikke er indgivet et fællesskema til Landbrugsstyrelsen for et omdriftsareal, finder indberetningen for det foregående kalenderår anvendelse". Sammenholdes dette med udkastet til tekst i konditionalitetsbekendtgørelsen, må det være førstnævnte citat, der er korrekt, og det sidstnævnte citat skal slettes fra vejledningsteksten. Landbrug & Fødevarer skrev til denne tilføjelse til bekendtgørelsesteksten følgende i høringssvaret til bekendtgørelsen: Det er positivt, at det nu fremgår af bekendtgørelsesteksten, at arealer, der anvendes til opfyldelse af 4 pct.-kravet, blot skal kunne anvises ved kontrol frem til der indsendes et fællesskema. Det giver nemlig ikke mening, at ansøgeren efter 1. januar 2024 kontrolleres på baggrund af det</p>	<p>Landbrugsstyrelsen tager Landbrug & Fødevarers bemærkning til efterretning. Vejledningen er blevet ændret.</p>

<p>fællesskema, der er sendt ind i 2023, da der kan være ændringer i hvordan ansøgeren ønsker at opfylde kravet i 2024. Det er vigtigt, at dette konsekvensrettes i vejledningsteksten, hvor det p.t. står fremstillet tvetydigt.</p>	
<p>Småbiotoper – erstatningsarealer (delafsnit 34.4.1, side 102) Det fremgår af vejledningsteksten, at det er muligt at anvende småbiotoper anmeldt under ordningen biodiversitet og bæredygtighed til erstatningsarealer for 4 pct. kravet. Landbrug & Fødevarer mener, det er vigtigt, ansøgeren kan anvende alle arealer på bedriften, der kan opfylde betingelserne til 4 pct.-kravet som erstatningsarealer. Det gælder også bl.a. grundbetalingsbiotoper, braklagte arealer m.v.</p>	<p>Der henvises til Landbrugsstyrelsens høringssvar for konditionalitetsbekendtgørelsen herom på høringsportalen. Medfører ingen ændring af vejledningen.</p>
<p>Afgræsning af ikke produktive elementer og arealer (delafsnit 43.3.1, side 102) Det fremgår af vejledningsteksten, at tilfældig forekomst af græssende husdyr på fortidsminder, markkrat og småbiotoper, der består af mindst 75 pct. træer og buske, samt ved søer, er tilladt, hvis tilstedeværelsen af dyrene ikke ødelægger eller beskadiger elementet. Landbrug & Fødevarer undrer sig over, hvorfor der kræves mindst 75 pct. træer og buske på fortidsminder, før de må afgræsses, da der normalt efter nationale regler skal sikres en pleje, hvor der ikke sker betydelig opvækst af buske og træer. Se f.eks. Pleje af fortidsminder (slks.dk) Derfor bør der tillades afgræsning på disse elementer uanset, om de er dækket af træer og buske. Desuden bemærkes det, at fortidsminder indgår i opfyldelsen af 4 pct.-kravet som GLM-landskabelementer – og alene af den grund må regelsættet være et andet end for markkrat og småbiotoper.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen gør opmærksom på, at der ikke påkræves mindst 75 pct. træer og buske på fortidsminder – det påkræves i markkrat og småbiotoper for at afgræsning er tilladt. Formuleringen præciseres for at klargøre dette i den næstkommende ændring af vejledningen.</p>
<p>Tilplantning og aktiviteter på småbiotoper (delafsnit 43.3.1, side 103) Det skal være muligt at tilplante småbiotoper med naturligt hjemmehørende arter, der også plantes i læhegn, og som også indeholder æbletræer, moreller m.v. Det fremgår, at det også er tilladt at udså blomsterblandinger på småbiotoper. Landbrug & Fødevarer mener, at det også skal tillades at lave barjordsstriber, insektvolde og lave kortklippede striber til gavn for vildt og biodiversitet på småbiotoperne. Se supplerende kommentarer i høringssvaret til konditionalitetsbekendtgørelsen.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen henviser til høringssvaret i dette høringsbrev til Danmarks Jægerforbund vedr. tilplantning af æbletræer. Vedr. barjordsstriber indebærer dette løbende klipning for at holde striberne korte, hvilket ikke er tilladt indenfor GLM 8 småbiotoper.</p>

<p>GLM 8.1.3 - beskæringsforbud (delafsnit 43.3.1, side 103) Det er vigtigt, at der gives mulighed for at dispensere for fristen den 15. marts. Det gælder særligt i tilfælde, hvor forholdene i vinterperioden gør det svært at færdes på arealerne og dermed få gennemført beskæringsarbejdet. Landbrug & Fødevarer går ud fra, at der med tæer og buske på ”bedriftens landbrugsarealer” her forstås alle træer og buske, der er rodfæstet indenfor en støtteberettiget markblok. Denne skillelinje mellem, hvilke træer og buske der er omfattet af kravet, og hvilke træer og buske, der ikke er omfattet af kravet, er vigtigt at fastholde.</p>	<p>Der henvises til Landbrugsstyrelsens høringssvar af konditionalitetsbekendtgørelsen herom i høringsportalen. Medfører ingen ændring af vejledningen.</p>
<p>Afsluttende bemærkninger Landbrug & Fødevarer henviser afslutningsvist til bemærkninger afgivet til ”Høring over udkast til bekendtgørelse om konditionalitet, j.nr. 23-11-000040” og står naturligvis til rådighed for opfølgende dialog, såfremt der er behov for uddybning eller præcisering af høringssvaret.</p>	<p>Der henvises til Landbrugsstyrelsens høringssvar af konditionalitetsbekendtgørelsen herom i høringsportalen.</p>